

פרק 1

בוכה

"אתן לא רואות ירידות דופק?? מה אתכן?"

הזדקפתי בכיסאי.

הרופא שנכנס לחדר אפילו לא הביט לכיווני. מבטו היה נעוץ במוניטור שצפצף וצפצף. "כמה זמן זה כבר כך?" שאל תוך כדי שהוא מנסה לקבע את המכשיר במיקום טוב יותר.

"שעתיים" חנה ואני ענינו ביחד. המיילדת שתקה.

"שעתיים??" קולו הורם באוקטבה שלמה והוא הסתכל אל המיילדת במבט חמור סבר, מתעלם לחלוטין מנוכחותנו. "שעתיים ולא חשבת אפילו לקרוא לרופא??"

בתחילה ניסתה לגמגם משהו על כך שלידה ראשונה היא תמיד ארוכה יותר, אך מהר מאד הבינה שהמשפטים היפים, שאנחנו קבלנו בתמימות, הינם בלתי רלוונטיים לחלוטין במקרה הנוכחי. העובר במצוקה!

בחדר נוצרה המולה קדחתנית, ובתוך דקות ספורות נשאב בנו בכורנו אל אוויר העולם.

היינו זוג צעיר בשנות העשרים לחיינו. מלאי תקוות ושאיפות בכל התחומים.

אשתי הייתה מחנכת במדרשה ומורה ליהדות, ומדרישות השלום הטובות שקבלנו כמשוב מן ההנהלה, יכולנו לשער כי צפוי לה עתיד

מזהיר בתחום. במקביל היא הייתה עסוקה עד למעלה מראשה בהשלמת לימודיה ובפרויקט הגמר שהיה עליה להגיש. גם כאן, כמו בכל דבר, היא לא התפשרה על פחות מהטוב ביותר.

אני עבדתי כראש מטה במשרד הקליטה. למרות גילי הצעיר נשאתי על כתפי אחריות מרובה, ושר הקליטה דאז, יולי אדלשטיין, נתן בי אמון רב, העניק לי סמכויות רבות ואפשר לי לקדם תהליכים רבים ומשמעותיים במשרד. הייתי עסוק עד למעלה מראשי בענייני המשרד, וחלמתי על הובלת רפורמות רבות. באותה תקופה עלו ארצה יהודי ברית המועצות ויהודי אתיופיה, ומתוקף תפקידי נסעתי למקומות שונים ומשונים, ועשיתי ככל יכולתי כדי להביאם ארצה ולסייע להם להיקלט בצורה הטובה ביותר. כל זאת מילא את סדר יומי בצפיפות מרשימה ובסיפוק.

התרגשות וציפייה מלאו אותנו לקראת הלידה.

מחלונות הראווה קרצו אלינו פריטי ציוד עבור התינוק. שמירה, צעצועים, בגדי תינוק זעירים ונעלי גרב מתוקות. עלעלנו בפרסומות של עגלות. לא קנינו דבר. במשפחותינו מקובל היה שלא קונים דבר עבור תינוק שעדיין לא נולד, מחשש עין הרע.

אף אחד לא העלה על דעתו שיש אפשרות שיוולד ילד שאינו מושלם.

בסוף חודש טבת תשנ"ט נישאה אחותי. נסענו לשבת שבע ברכות לחגוג עם המשפחה המורחבת. בקשתי לשאת את דרשתי בליל שבת. ידעתי כי בכל רגע יתכן שינוי בכל התכניות. ואמנם לפנות בוקר העירה אותי חנה "זה מתחיל". תוך זמן קצר יצאנו לבית החולים הדסה עין כרם בירושלים.

התקבלנו, אך השעות חלפו ושום דבר לא התפתח.

בתחילה שמחתי על העיכוב. אם זה בן, תחול ברית המילה בשבת הבאה - חשבתי בילדותיות - במצב כזה לא נוכל לערוך אירוע גדול ומשמעותי עבור המשפחה והמכרים. אכן, האדם מחשב חשבונות

והקב"ה צוחק בשמים...

האיטיות הייתה מייסרת. חנה כאבה בגבורה, ואני הסתובבתי מפה לשם וניסיתי להועיל, אך הדבר היחיד שיכולתי לעשות באמת לצורך העניין היה רק ללחוש שוב ושוב פרקי תהילים.

אל חדר סמוך נכנסה יולדת שהגיעה הרבה אחריו. דווקא אצלם התנהלה הלידה במהירות הבזק. מהר מאד שמענו את קריאות המזל טוב ואת הבכיות הראשונות המרגשות. ליווינו במבטינו את האם עולה מאושרת למחלקת תינוקות עם הרך הנולד...

אחת עשרה שעות חלפו עלינו ללא התקדמות ממשית. "לידה ראשונה" אמרו המיילדות, ועודדו את חנה להמתין ולא להזדרז לבקש התערבות חיצונית כמו ניתוח קיסרי. סמכנו עליהן והכרחנו את עצמנו להירגע. הלא הן אלו שאמורות לדעת הכל...

רק כשנכנס לחדר רופא, גילינו שזהו שלא.

...

שנים רבות הסתובבתי מלא ברגשות אשם. אולי באשמתי התעכבה הלידה? אולי זה מה שהפך את אברומי למה שהוא? אולי אם הייתי לוחץ על האחיות לזרז את הלידה הכל היה שונה? יתכן שבגלל הרצון שלי באירוע ברית גדול לא הייתי ער מספיק למה שמתרחש? האם אני הסיבה לכל זה?

שנים רבות לא הייתי מסוגל לדבר על כך עם איש. העזתי לשתף בכך רק את חנה רעייתי.

היא הנידה בראשה ובדרכה הרציונלית אמרה: "אין שום דבר שיכולת לעשות ולא עשית. זו הייתה לידה ראשונה ובאמת לא ידענו איך זה צריך להיראות. היו סביבנו אחיות ורופאים רבים ואם הם לא שמו לב לכלום ולא בקשו את הקדמת הלידה – גם אתה לא יכולת לעשות זאת. מלבד זאת" – הוסיפה – "גם אם היה לך חלק כלשהו

בכך – האם ההתעסקות אתו תועיל לך?"

• • •

פרחים, שוקולדים ומבקרים הקיפו את חנה, אך לאחר הלידה הקשה היא הייתה זקוקה רק לשקט ולשלווה. שלושה ימים לאחר הלידה חזרנו סוף סוף הביתה. שנינו היינו מותשים, וחנה – גם חלשה מאוד, אך האוצר הפועה בעריסתו האיר את הבית כולו.

את שמו של הרך הנולד בחרתי, למעשה, כבר הרבה שנים קודם לכן.

חברי הטוב, אבי פישר הי"ד, נהרג בלבנון. גדלתי עם אבי מגיל שלוש, ופטירתו הטראגית הייתה אחת מן החוויות הקשות בחיי. דומני, שלא עבר עלי יום בו לא חשבתי עליו. במשך שנים רקמתי לי חלום נסתר – להנציח את שמו בשם אחד מילדיי. שיתפתי בחלומי את אשתי, שכבר הספיקה להכיר את הוריו האציליים בעקבות הקשר הקרוב שלנו אתם, וכמובן הביעה את הסכמתה. השתעשענו בכמה רעיונות נוספים, אך מהר מאוד החלטנו. לילד שלנו, בנו בכורנו, יקראו אברהם חיים, ובקיצור אברומי.

הברית נקבעה ליום ראשון. ביום חמישי שלפניו נסעתי לבית הקברות בפתח תקווה, להזמין את אבי פישר ז"ל, ממש כפי שמזמינים את נשמות ההורים לנישואי צאצאיהם. נסעתי גם להוריו כדי לבשר להם על הלידה, ולהזמין את אביו לשמש כסנדק.

בלילה שלפני הברית נאספו ילדי השכנים בביתנו לקריאת שמע. שכנו הכהן הניח את כף ידו על הראש הזעיר וברך את התינוק בברכת כוהנים "יברכך ה' וישמר. יאר ה' פניו אליך ויחונך". איש מאתנו עדיין לא ידע כמה נחוצה הייתה הברכה.

בבוקר הגענו לבית הכנסת נרגשים ומחוייכים. עיניים רבות נצצו

כשהכריז המוהל על שמו של הילד - אברהם חיים. הקהל בכה למראה הוריו, אך אביו הסנדק רק אחז בילד בחוזקה, בעוד עיניו נותרו יבשות. בדרשתי הזכרתי, כמובן, את אבי ואישיותו הנפלאה, הסיבה שהביאה אותנו לקרוא את ילדנו על שמו.

...

לידת בני הבכור מילאה אותי בציפיות בלתי הגיוניות. כאבות רבים הטלתי על כתפיו הצרות של התינוק הזעיר את כל החלומות שהיו לי אי פעם ביחס לעצמי - הוא יהיה חכם ומוצלח, ואם אפשר גם זהוב שער וגבוה... ולמי אכפת אם אני עצמי אדם ממוצע קומה ומטה?

אך בטרם הספקתי להתעשת ולהיכנס למסלול הורות נכון יותר - כבר הוטלתי באחת אל מציאות חיים בלי מוכרת. משום שברגע שבו נסגרה מאחורינו הדלת - אנחנו ואברומי בפנים, ובחוץ המשפחה, הקהילה וברכותיהם, החלה שנה שכולה זוועה: בליל של צרחות עטף אותנו בימים ובלילות בערפל מטשטש עד כדי טירוף הדעת.

כל התינוקות בוכים לפעמים - ידענו שנינו, עם זאת מעולם לא נתקלנו בבכי כזוה.

אברומי לא פסק לבכות אפילו לרגע, לא ביום ולא בלילה. כזוג צעיר ובלתי מיומן היינו אובדי עצות ממש, אך בטוחני שגם הורים מנוסים מאתנו לא היו מסוגלים להתמודד עם האתגר. דירתנו הקטנה נגדשה בכי עז של תינוק, ששום דבר בעולם, כמעט, לא הצליח לגרום לו להירגע. ניסינו לשוב לחיים של שגרה יחסית, אך הבכי המתמשך קטע כל ניסיון.

שלושת חודשי חופשת הלידה של רעייתי לוו בבכי מתמשך. התינוק שכב במשך שעות, ובכה-ובכה-ובכה, בלי ליצור קשר עין או להניע את מבטו לצדדים.

תלינו תקוות בחזרתה לעבודה. מטפלת מיומנת בוודאי תדע להרגיע תינוק בכיין... אך המצב לא השתפר כלל. אברומי ייבב ללא

הפסקה ביום ובלילה, והיא מצאה את עצמה עובדת בבקרים, בלי לישון בלילות.

לאט-לאט פיתחנו שיטות להתמודדות עם הבכי. גילינו כי אברומי מעדיף לצאת אל המרחבים שבחוץ. שוב ושוב יצאנו לטייל אתו, ובכל פעם ששבנו הביתה פרץ בבכי תמרורים בלתי פוסק.

בשלב מסוים התברר לנו דבר נוסף - תנועה מרגיעה את אברומי, ובזמן נסיעה הוא נרדם. ברגע בו גילינו זאת התניסתי לעזרה. הייתי חוזר מיום עבודה, נוטל איתי רשימת טלפונים, ויורד עם אברומי למכונית. ביליתי שעות רבות בנסיעה איטית ברחבי ירושלים עד שנרדם, ולאחר מכן בצעתי שיחות טלפון חשובות. אלו היו שעות השינה של רעייתי, והשתדלתי להאריך אותן ככל יכולתי. ברגע ששבתי הביתה וניסיתי בזהירות להוציא את אברומי מן הרכב - מיד היה הפעוט חוזר לבכות.

בשעה חמש לפנות בוקר עבר הפיקוד לידיה של אשתי. היא נהגה לצאת עם התינוק לטיול של טרם-שחר ברחובות. לעיתים נערך הטיול בקור הירושלמי העז של בוקר חורפי. אברומי שכב בעגלתו, עטוף בשכבות ביגוד רבות. מן הסתם ליוו השכנים במבטם את האם המשוגעת, היוצאת לטייל עם בנה באור ראשון ברחובות הצוננים. עבורי היה פרק זמן זה שעת השינה היחידה לקראת יום העבודה המתקרב.

בשכונתנו היו זוגות צעירים רבים ותינוקות רבים. שנינו הגענו ממשפחות ברוכות ילדים, וראינו במהלך חיינו תינוקות רבים שהתפתחו בצורה רגילה. היינו משוכנעים שאנו עושים משהו לא נכון, אם אברומי צורח כל כך. מהו אותו 'משהו' לא ידענו, כמובן, אך ברור היה לנו שהוא קיים.

ככל שהלך תינוקנו וגדל כך גדלה הבנתנו שאנו טועים קשות. ראייה לכך - הילד לא מתפתח: הוא אינו יוצר קשר עין בכלל ואינו מחייך.

רק שני דברים הצליחו להרגיע אותו: תנועה קבועה החוזרת

ונשנית על עצמה ומעט מוסיקה. בתחילה ניסינו להרחיב את מגוון התנועות או את שלל השירים, אך מהר מאוד הבנו שאין טעם. אברומי אהב תנועה אחת בלבד - מעל גבי ערסל ישן, ודבק בכמה קלטות מסוימות. גם מן המוצץ המיוחד שלו סרב להיפרד, ולילות רבים בילינו בזחילה על הרצפה, בחיפוש אחר המוצץ הנעלם.

עצוב היה לגלות שאנו הופכים לאנשים שלא נעים להיות במחיצתם. הבנו את בני המשפחה - מי רוצה להיות עם זוג שמגיע לכל מקום עם תינוק בוכה וצועק, ערסל גדול וישן שחייבים להשתמש בו, וטייפ עם קלטות מסוימות שמוכרחים להשמיע אותן? - אך עדיין הייתה התחושה בלתי נעימה. בכל מקום שאליו הגענו ליוו אותנו מבטים של כעס או חמלה.

באחת השבתות נסענו לבקר את הוריו של אבי פישר. הם התרגשו מאוד לקראת בואו של אברומי, והזמינו גם את אחיותיו של אבי לראות את הילד שנקרא בשמו. בתמורה העניק להם אברומי קבלת פנים בדמות סעודת שבת שכולה בכי מתמשך. ניסינו להשכיבו בערסל הפלאי, שכמובן הובא אתנו, יצאנו לטייל אתו בחוץ - אך דבר לא הועיל. דומה, כי החדר הסגור והזרים שהופיעו בסביבתו גרמו לפעוט להילחץ ולבכות בלא הרף.

מהר מאוד הבנו שכך אי אפשר להמשיך. חילקנו את הסעודות הבאות למשמרות - במחצית הראשונה של הסעודה טיילה חנה עם אברומי, ובמחצית השנייה יצאתי אני. "הוא בוודאי קצת חולה", ניסו הוריו של אבי לנחם אותנו, "עוד מעט הכל יהיה בסדר".

גם לנו היו הסברים ותירוצים. בכל פעם אחד אחר. בתחילה טענו שמדובר בטרואמת הלידה והתאוששות מהברית. אחר כך עברנו לכאבי בטן, שיניים, אוזניים... כל תירוץ מצוץ מן האצבע שעלה על דעתנו היה אמצעי להניח את דעתם של הסובבים אותנו וגם את שלנו. בתוך תוכנו ידענו את האמת: אין לנו שמץ של מושג מה מקור הבעיה, ואין לנו דרך לפתור אותה!

בפועל התמודדנו באופן הפשוט ביותר: החזקנו את אברומי

ברצף. חנה ואני התחלפנו בינינו, והודינו לכל אחד שהסכים לסייע לנו במשימה.

הרגעים הקשים ביותר היו באירועים משפחתיים. שנינו הגענו, כאמור, ממשפחות ברוכות ילדים, והרגשנו מומחים-למחצה בהתנהלות עם ילדים. בעינינו ובעיני המשפחה כולה היה מובן מאליו שכאשר נהפוך להורים נצליח לעמוד במטלה בכבוד, ממש כפי שעמדו בה הורינו, אחינו ואחיותינו הגדולים מאתנו. צרחותיו של אברומי היו עבורנו תעודת כשלון. לא יכולנו להתעלם מן הביקורת הסמויה, ולעיתים הגלויה, שהוטחה בנו - לפעמים מבחוץ ולעיתים מתוך תוכנו: איך זה שאינכם מסוגלים לפתור בעיה כזו? מה קרה לכם?

היו הערות מזדמנות: מה אתם עושים בדיוק עם הילד? מדוע הוא כל הזמן על הידיים? לא צריך לפנק ילדים כל כך...

הגדילו לעשות כמה בני משפחה רחוקים, שכאשר שמע התינוק הבכין והוריו הכושלים הגיע לאוזניהם, שלחו לנו הצעה נדיבה לחינוך הצאצא: תנו לנו אותו לשבוע, ותראו איך אנחנו מטפלים בו כמו שצריך...

התקשיתי במיוחד לשאת את מבטיה של אמי. דעתה של אישה חכמה ויקרה זו הייתה ועודנה חשובה לי בכל דבר ועניין. מול אברומי המייבב היא מיעטה לדבר, אך ראיתי היטב את שפתייה הננשכות ואת מבטיה העוקבים אחרינו כשאנו מעבירים את אברומי מיד ליד, אשר בטאו את רחשי ליבה: בארצות סקנדינביה, ארץ מוצאה, אף אחד לא היה מגדל ילד בצורה כזו! הפינוק הזה הוא בניגוד לכל הכללים המומלצים של כל רופאי הילדים המומחים! לא כך עושים זאת!

רק שנים מאוחר יותר, לאחר האבחון ובעקבות שנים של עמידה לצדנו ונכונות להגיש עזרה בכל דבר, פנתה אמי אל חנה ובאצילות וברגישות ביקשה ממנה סליחה על ימי בראשית אלו, בהן שפטה אותנו לכף חובה, וסברה כי איננו הורים טובים.

מבטי ההורים היו כמדקרות חרב, אך הדקירות היו מיותרות: אנחנו פצענו את עצמנו שוב ושוב בתחושת אשם וכישלון. איך זה יכול להיות? איך ייתכן ששינוי, אנשים מוכשרים העושים חיל בכל אשר יבחרו לעשות, איננו מצליחים בדבר כה פשוט? מה אנחנו מפספסים כאן? במה שינו?

השעות תקתקו, הימים חלפו והחודשים נמתחו. בני גילו של אברומי גדלו והתפתחו, החזירו חיוכים להוריהם, הפריחו נשיקה והחלו לקשקש מילים ראשונות.

אנחנו נותרנו מאחור עם ילד שמבטו אטום, והוא בוכה ובוכה. דמעותיו התערבו בדמעותינו.